

a *Dialogus*, v kterémž Čech s Pikartem rozmlívá. Jakýmsi přídatkem je pak spis Mikuláše z Poříčí obhajující úctu ke svátosti oltářní, který již nemá dialogickou formu, vzešel však z Konáčovy tiskárny. Usiloval-li Halama prostřednictvím těchto polemik o představení plastičtějšího obrazu náboženské situace na počátku 16. století (zde se bádání tradičně možná až příliš soustředilo na Jednotu bratrskou), bezpochyby uspěl. Editované tisky sice ještě přímo neútočí proti radikálnímu křídlu utrakvismu, výborně však ilustrují věroučné kontroverze mezi církví podjednou, podobojí a Jednotou bratrskou (problematika eucharistie, církevního poslušnosti, zachovávání katolických obyčejů apod.) Čtenářsky nejdělejší je nepochybně první dialog, *Rozmlívání o víře*, jenž má vzhledem k přítomnosti čtyř aktérů a veršované formě potenciál zaujmout i poučeného laika.

Po formální stránce je Halamova edice na vysoké úrovni. Z hlediska transkripce splňuje všechny podstatné náležitosti a je vybavena příkladným poznámkovým aparátem s vysvětlivkami a odkazy na různé zdroje, především hojně zastoupené biblické verše. K edici se váže diferenční slovníček a na závěr je připojen cenný výčet protibratrských tištěných polemik (1500–1526) s klíčovými údaji ke každé z nich. Snad jediná výtku souvisí s výrokiem v dialogu Čecha s Pikartem, že v kompaktech *se pokládá zřetelně, že jsme praví synové církve svaté. A že nás pro kalich žádný kacěřovati nemá...* (s. 95). Dle Halamy Konáč těmito slovy v podstatě odkazuje na tzv. kompaktní desky na Novém Městě, po mém soudu ovšem v první řadě vychází z textu samotných kompaktních, na jejichž edici bohužel odkaz chybí. Celkově vzato je však poslední kniha Oty Halamy vítaným a velmi kvalitně zpracovaným příspěvkem k méně známé epoše z dějin českého utrakvismu.

ADAM PÁLKA

Pavel Otmar KRAFL a kol., *Editorství a edice středověkých pramenů diplomatické povahy na úsvitu 21. století. Směry – tendence – proměny / The Editorship and Editions of Medieval Sources of a Diplomatic Nature at the Dawn of the 21st Century. Directions – Tendencies – Transformations*, Historický ústav AV ČR, Praha 2016 (= Práce Historického ústavu AV ČR, Miscellanea C 24)

239 s., ISBN 978-80-7286-249-8

Stejně jako *Almanach medievisty-editora*, jenž vyšel roku 2011 redakční péčí Pavla O. Krafla, představuje recentní sborník reflexivně koncipovaný výstup Komise pro vydávání středověkých pramenů diplomatické povahy (obnovené Boženou Kopiczkovou roku 2000 při Historickém ústavu AV ČR). Tematika otištěných příspěvků odráží stav současné editorské činnosti několika tuzemských i zahraničních badatelů či kolektivů. Už z této skutečnosti je zřejmé, že kniha má primárně informativní ráz. Spíše než prezentování vědeckých výsledků trvalejší hodnoty se zde nachází průběžné přehledové zprávy a diskusní příspěvky k vývoji edičních pravidel.

Svazek je členěn do šesti oddílů. První dvě části se věnují vybraným regestovým edicím: řadě *Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV.* (J. Zachová, R. Psík) a *Regesta Imperii XI Neubearbeitung* (P. Elbel, S. Bárta). Třetí oddíl obrací pozornost k současné podobě několika středoevropských diplomatářů: *Diplomatarium Danicum* (A. L. Knudsen a T. Hansen), *Bündner Urkundenbuch* (T. Hansen) a *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae* (D. Havel a L. Führer). Čtvrtá část knihy nabízí historiografické přehledy: o vývoji národně pojatého editorství ukrajinských raně novověkých pramenů (M. Kapral), o osudech projektu *Censimento*, který si od padesátých let minulého století klade za cíl vytvořit soupis papežských listin napříč evropskými archivy (P. Hruboň), o dezideratech nedokončené rekonstrukční edice českých desk zemských do roku 1541 (J. Hanousek) a o dějinách obnovené české Komise pro vydávání středověkých pramenů diplomatické povahy (P. O. Krafl). Pátý oddíl je tvořen statěmi o zpřístupňování fotodokumentace listin na internetových portálech (především *Monasterium.net*, T. Černušák) a o využití fotografie pro zpracování sfragistického materiálu (K. Maráz). Šestý oddíl, pojednávající

o specifikách raně novověkého editorství (T. Sterneck, J. Vojtíšková), tvoří epilog publikace.

Z nastíněného schématu je zřejmý jistý disparátní charakter knihy. Uvedme dva příklady z prvního oddílu. Zatímco Jana Zachová ve svém příspěvku parafrázuje vývoj edičních zásad regestové edice RBMV a nastoluje diskusní teze o další úpravě norem, Richard Psík bilancuje stav excerpcovaného materiálu po dokončení osmého svazku této řady. Střídání kapitol/článků interpretačního a deskriptivního charakteru můžeme vnímat i pozitivně – jako jakýsi vhled do editorské dílny, v níž sledujeme vydavatelské počiny v různém stadiu jejich přípravy. Je třeba ocenit též zastoupení zahraničních autorů a (pro redaktora příznačnou) snahu o nadnárodní koncepci svazku. Poněkud však postrádám hlubší zamýšlení nad dopadem rozvoje informačních technologií na editorskou praxi. Toto téma je proklamováno již v prvním odstavci předmluvy, a čtenář tak lehko podlehne dojmu, že právě konfrontace ediční práce s probíhající digitální „revolucí“ (srovnatelnou dle redaktora s „dobovými dopady vynálezu telegrafu, telefonu či rozhlasu“, s. 11) se má stát jakousi červenou nití propustující celou knihu. Ve skutečnosti je potenciálu výpočetní techniky a *digital humanities* věnováno jen několik málo příspěvků (A. L. Knudsen, T. Hansen, T. Černušák), přičemž žádný z nich nelze vnímat jako vizionářský.

Svazek patrně sehráje roli jakéhosi žurnálu, který ve své konzervativní podobě občerství zainteresované, úzce vymezené čtenářstvo – editory a editorky diplomatického materiálu. Širší odbornou veřejnost zřejmě příliš neosloví, to se však ani nezdá být jeho účelem. Hodnotu díla spatřuji zejména v tom, jak pestře dokumentuje současný stav editorského diskursu, a to se všemi jeho symptomatickými jevy.

VOJTĚCH VEČEŘE

SOCIÁLNÍ A HOSPODÁŘSKÉ DĚJINY

Mateusz GOLIŃSKI, *Dzieje miast praskich do poczatku XV wieku*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2018

476 s., ISBN 978-83-7638-981-3

Nebyvá příliš časté, aby se historik pouštěl do sepsání dějin zahraničního města, i když jde o takovou badatelskou veličinu v oblasti hospo-

dářských a sociálních urbánních dějin, jakou je Mateusz Goliński. Hned na počátek anotace lze předeslat, že se všemi úskalími, která na podobné pokusy badatele čekají, se autor dokázal velice dobře vypořádat. Čtenáři se tak dostává kvalitní a moderně pojatá monografie města, na první pohled poutající monumentálním seznamem pramenů a literatury, jež autor při přípravě knihy prostudoval. Nejde jen o historickou literaturu, Goliński cituje také četné archeologické, stavebněhistorické nebo uměleckohistorické studie vskutku v nebyvalém množství. Publikace je dedikována zesnulému archeologovi a významnému pragensiálnímu badateli Ladislavu Hrdličkovi.

Chronologicky se kniha vztahuje k dějinám města od počátku (zhruba od 9. století) až do roku 1409, do vydání Dekretu kutnohorského. Primárně je určena čtenářům v Polsku, kde doposud vyšly pouze překlady dějin Prahy z pera Josefa Janáčka a Karla Krejčího. Tyto publikace však nemají charakter podrobných dějin města, jde spíše o populárně naučné přehledy. Goliński programově navazuje na práci Jerzego Piekalskiego, který Praze při svých komparativně zaměřených městských bádáních věnoval pozornost. Autor hned v úvodu upozorňuje na to, že své dějiny města bude psát z tradičního pragocentrického pohledu, který je dnes někdy kritizován, ale stejně jako autor se domnívám, že je zcela opodstatněný. Dějiny města významně ovlivňovaly dějiny celé země, nebo naopak stále platilo, že kdo ovládal Prahu, ovládal Čechy.

Publikace je rozdělena do několika kapitol, které si drží striktně chronologickou strukturu. Skladba knihy vychází z členění pražského souměstí na Staré Město pražské, Nové Město pražské, Malou Stranu a Hradčany. V podkapitolách autor rozebírá různé okruhy hospodářských, sociálních a právních dějin. Dotýká se problematiky městské správy, migrace, městského práva, šlechty usazené ve městě, založení Nového Města pražského a podobně. Nezapomíná ani na vylíčení dějin židovského obyvatelstva. Velice důkladně jsou v knize zachyceny historické počátky Prahy, včetně důrazu na Pražský hrad a Vyšehrad. Cenné jsou shrnující pohledy na konkrétní problémové okruhy, jež se doposud syntetického zhodnocení nedočkaly. Na mysli mám například kapitolu věnovanou pražským domům a na nich váznoucích rentách neboli platech.

Goliński se zaměřuje i na témata, která v domácím pragensiálním bádání příliš nerezonují, jako je například problematika pražských předměstí a jejich integrace do organismu formujícího se Nového Města pražského nebo vojenská organizace Starého Města pražského. Autor správně